15 Jaarg. No. 81. — 's HERTOGENBOSCH, Donderdag 13 Julij 1843.

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS-PRIJS
Voor de Stad . . f 12.
Franco per post. » 14.

(Verschijnende driemalen ter week: Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN
15 cents de regel
behalve 35 cents zegel.

HET IS AL AARDIG.

Ja het is aardig, zeer aardig, dat de negentiende eeuw op de veertigste eeuw moet gelijken, de Katholijken op de Joden en de Christenen op de Heidenen; het is zeer aardig. Maar hoe is het christelijk of mogelijk? Christelijk, lezer? vraagt gij dat? En is dat ernst? Zie dat dit ernst zou zijn is niet mogelijk. Of hebben wij dan geen Evangelist te Amsterdam? Of is die Evangelist niet *Christelijk*? Of is die geen *Christen*? — En durft gij zelf vragen, hoe het mogelijk zij? Maar wie spreekt van *onmogelijk* in onzen tijd? Dat woord kent onze eeuw niet meer, zelde onlangs de Evangelist zelf, terwijl hij, wonderlijk! juist toevallig van het instellen van Protestantsche zusters van barmhartigheid sprak, als of die zaak ook maar *moeijelijk* konde wezen! Heeft dan het Protestantismus geene barmhartigheid? Immers veel. Of heeft het geene Zusters? Immers ook veel. Of zijn die zusters niet Protestant? Immers wel, en genoeg, om niet eens te protesteren tegen een zusterschap van barmhartigheid. Nu dan als er nog iets onmogelijk is, dan kan dit onmogelijk moeijelijk zijn!

Maar hoe kan nu de negentiende eeuw op de veertigste gelijken? En hoe weet men dat? Is dat bekend door de *Woorden eens Zienaars tot zijne broederen*? Neen, lezer, neen! Die *telescoop* en *kortzichtende* blik in de toekomst gaat zoo ver niet; die taal vol *edele verontwaardiging tegen Jesuitismus en Katholicismus*, welke alle zusters van barmhartigheid wil doen *huiven*, hunt zich niet aan een barmhartig gehuld van tweedaisend jaren... En hoe kunnen voorts de Katholijken op de Joden gelijken? Moet dan de Messias nog komen? Of heult Rome thans met *Rotschild*, gelijk hetzelve, luidens het Blad, dat voorzegt *de waarheid zal u vrij maken*, met *Voltaire* heult? — Eindelijk hoe kunnen de Christenen aan de Heidenen gelijk zijn? Is doctor *Strauz* dan de ware Messias, en het Christendom eene *mythe*? Waar gaat het toch heen, lezer, met uwe gissingen? Ik ga zelf spreken, en uitleggingen doen van mijn raadsel, want gij tech kunt het niet oplossen.

Er leefde nu bijna tweedusend jaren geleden, een man, die veel schreef tegen de Joden, een man, die veel schreef tegen de zedeloosheid van zijnen tijd, en veel schreef, dat die zedeloosheid kon doen vermeerderen; een man, die de kunst van moraliseren zeer wel verstond, en van zijne jeugd af leefde als *zwijn van de kudde van Epicurus*; die op eeuwfeesten dichtte, en als priester der Muzen godsdienstig zong, en van God noch zijn gebod wist gedurende geheel zijn leven. Zulk een man leefde voor twee duizend jaren, in de veertigste eeuw der wereld, in de groote wereldstad Rome, en die man heette *Horatius*. Met hem ook leefden menschen, die een zijner heidensche tijdgenooten, *Strabo*, regtvaardig en waarlijk godsdienstig noemde, *justos et sere religiosos*; die ook de eenigen onder alle volken waren, welke den eenigen waren God kenden en aanbaden, en deze menschen waren *Joden*. Maar die man *Horatius* had tegen die *Joden* eenige zware grieven.

De eerste van deze was, dat zij zich *bijgeloof* leedden, ja zelfs aan *mirakelen* geloofden, terwijl hij alles, wat verbazend mogt schijnen, bloot aan de *natuur* toeschreef. Gebeurde het, dat men hem sprak van het smelten van wierook zonder vlam of vuur op den drempel eens heiligdoms, dan lachte hij, dan riep hij uit: « de Jood » moge dit gelooven, ik niet; want ik ben » te zeer verlicht om niet te weten, dat » de Hemelingen zich daar met mee be» kommeren.

.....Credat Judaeus Apella
Non ego; namque Deos didici securum agere aevum. Sat. I. V. 97.

Een tweede grief van den man tegen de geloovige Israeliten was, dat zij zich aan *uitwendigheden* hielen gelegen liggen, en bijzondere *feestdagen* onderhielden, terwijl hij de *Goden* slechts gedurende zeker tijd en niet dikwijls, en vooral niet steeds, door iets wat in zich zelf geen kwaad was, die dagen te ontheiligen. Zoo verweet hun eveneens deszelfs navolger, *Juvenalis*, in later tijd, dat zij geen onderscheid tusschen *vee kenbloesch* en *menschenvleesch* maakten! Die onderhoudingen noemde *Horatius* zwakheden, en zich zelven daartegen een *esprit fort*:

Hodie tricesima Sabbata: vin' tu
Curtis Judaeis oppedere? — Nulla mihi, inquam, Religio est. — At mi; sum pauli infirmior. Sat. I. IX. 69.

Eindelijk had hij het tegen het *proselytismus* der Joden. Deze meenden zich met eenige *kleine* Jeugd kunnen bejveren, en godsdienaars tot de kennis en vereering van den God des Hemels te bekeeren. Maar zulks noemde *Horatius* dwang en geweldpleging van dat kleine hoopje te midden der grootste stad van de wereld:

Ac veluti te,
Judaei in nostram cogemus cedere turbam, Sat. I. IV. 141.

Wat dunkt u, lezer? Is hes niet aardig? En is er wel iets nieuwe onder de zon?

T. T.

DE STAATSRAAD, GOUVERNEUR der provincie Noord-Braband,

Brengt bij deze, naar aanleiding van een nader berigt van zijnen Ambtgenoot in het Hertogdom *Limburg*, ter kennisse van de daarbij belanghebbenden, dat de heer *Belgische* Minister der publieke werken, gevolg gevende aan daartoe, door onderscheidene koopliedden en schippers ingediende rekwesten, dezelfde, bij des Gouverneurs annonce van den 22 Julij ll medegedeelde beschikking, in dier voege heeft gewijzigd, dat de daarbij bepaalde stremming der scheepvaart op het gedeelte der *Zuid-Willemsvaart* in de belgische provincie *Limburg* zal aanvangen *met den 25 Julij* (en eindigen *met den 25 Augustus* aanstaande.

Hertogenbosch, den 11 Julij 1843.

DE STAATSRAAD, GOUVERNEUR voornoemd

A. J. BORRET.

DUITSCHLAND.

Wij hadden, op het geloof van een correspondent in het *Journal de Bruxelles*, gemeld, dat de werkzaamheden aan den dom van Keulen gestaakt waren, omdat men geweigerd had de R. dienst in die kerk te doen ophouden, met het inzigt om de kathedraal na 10 jaren voor gemengd gebruik voor Katholijken en protestanten te doen dienen. Dit waren slechts geruchten, die zich zeer gelukkig niet bevestigd hebben. Integendeel zij worden stellig gelogenstraft, terwijl men te gelijk de bron aanwijst waaruit dit ontsproten waren, te weten, de nalatenheid van een der commissarissen, die drie maanden te laat verlof heeft aangevraagd, om over de noodige middelen te beschikken, en toen dat verlof werd aangevraagd was Z. M. de Koning op reis. Deze vertraging in het bekomen der noodige gelden heeft vertraging van werkzaamheid aangebragt, en naar men zegt niet de kwaadwilligheid van geteuik hebben gemakt, ten verspreiding van bovenvermeldde gerusten.

De Weener dagbladen berichten het stellig berigt dat prins Alexander Georgewitsch, in tegenwoordigheid van den Hafia-Pacha van Bosnie, gehouden heeft, dan Meven, en van de Insurgenten Wateynko, Hoot en Schuk in hechtenis hebben.

Voorts berichten zij dat de Insurgenten onlangs der deze Bosnische Regentschappen te [illegible] gemaakte [illegible] in het grieksch [illegible] voor oorzaken hebben verklaard.

De Zwitsersche Landdag is den 3 dezer [illegible] breukelijke plaatsgehouden geopend.

Omtrent de opening van den Zwitserschen landdag leest men in eenen brief uit Lucern, van den 3den Julij, die door den Parijsschen *Constitutionnel* wordt medegedeeld, het volgende:

» Dezen ochtend is de Zwitsersche landdag in de Jezuiten-Kerk, in tegenwoordigheid van een talrijk publiek en van de vreemde gezanten enz. geopend. De voorzitter, de heer von Ruttimann, heeft daarbij eene vrij uitvoerige rede uitgesproken, waarin hij onze betrekkingen met de vreemde mogendheden als van eenen zeer welwillenden aard voorstelde, den langdurigen vrede, dien Europa geniet, aan de wijsheid der voornaamste Kabinetten toeschreef; zijn leedwezen over den dood des Hertogs van Orleans betuigde; en de staatkundige beroeringen, die Spanje verscheuren, betreurde. Hij heeft niet evenzeer onze betrekkingen met het buitenland, voor zoo veel de handelsaangelegenheden betrof, geroemd; maar de belemmeringen betreurd die aan den invoer van Zwitsersche voortbrengselen in den weg werden gelegd. Van den tegenwoordigen strijd tusschen sommige kantons sprekende, heeft hij dien enkel als eene godsdienstige scheuring beschouwd. Ten slotte heeft hij de verontwaardiging van het algemeen ingeroepen over de vreemdelingen, die de drukpers misbruiken om theorien te verkondigen, even gevaarlijk uit een staatkundig oogpunt, als geschikt om alle godsdienstig geloof te ondermijnen. Aan zulke lieden heeft hij de rampen toegeschreven, die sedert 1831 Zwitserland hebben getroffen. Hij eindigde met de Zwitsers te bezweren van tot den geest terug te keeren, die hunne voorvaderen, gedurende het schitterendst tijdperk hunner geschiedenis bezielde. Geen enkel woord is over de opheffing der kloosters in Aargau gesproken; maar sommige toespelingen daarop bleven niet onopgemerkt. Over het geheel, heeft deze rede meer bijval gevonden wat den vorm daarvan betrof, dan met opzigt der daarin doorblinkende staatkundige en godsdienstige beginselen."

ENGELAND

LONDEN den 8 Julij. Eene deputatie uit de sedert eenigen tijd alhier bestaande vereeniging, die zich de Vredes-Conventie betitelt, is laatstleden Woensdag bij den Koning der Belgen toegelaten, om hem een exemplaar van het door die Vereeniging opgemaakt adres aan al de Gouvernementen der beschaafde wereld te overhandigen; waarin zij de noodzakelijkheid betoogt van in alle tractaten een artikel te lasschen, bij hetwelk zij zich verbinden, zouden ontstane geschillen aan de arbitrage van eene of meerdere bevriende Mogendheden te onderwerpen. Z. M. heeft deze deputatie zeer minzaam ontvangen, haar gezegd dat hij het beginsel volkomen goedkeurde, en zijn genoegen te kennen gegeven van nu en dan, met goed gevolg, als bemiddelaar ingeroepen te zijn, waar het gevaar van oorlog zeer dreigend scheen. Een oorlog op het vaste land achtte hij nagenoeg onmogelijk, zoo lang Oostenrijk, Frankrijk en Engeland, gelijk thans, ten behoeve van den vrede vereenigd bleven.

Gisteren zijn in het Lagerhuis de debatten hervat, over de motie van den heer O'Brien, wegens het in committé onderzoeken der oorzaken van het misnoegen in Ierland. Het Huis is nog tot geen besluit gekomen, maar verscheiden sprekers hebben zich, zoo voor als tegen de motie, weder zeer ernstig uitgelaten. Onder de laatsten behoorde vooral de minister Graham. Hij ging wel aan niet te zeggen dat velen zijne woorden verkeerd hadden uitgelegd, toen hij vroeger gezegd had dat de Regering reeds zoo veel mogelijk toegegeven had, want dat hij daarmede niet had willen zeggen, dat er volstrekt niets meer toe te geven zou zijn; maar het Gouvernement zou nimmer het toeeigenen van eenig deel der inkomsten van de Gevestigde Kerk tot andere dan kerkelijke einden inwilligen, en niet de minste weifeling in het ongeschonden handhaven der Unie toelaten. Uit zijne woorden laat het zich genoeg

spreken dat de Ministers den uitslag der stemming over deze motie tot eene kabinetsquestie maken; maar er bestaat weinig of geen kans dat zij door de meerderheid van het Huis goedgekeurd zal worden.

SPANJE

— Van de zijde der Fransche regering zijn heden de volgende telegraphische depeches uit Spanje openbaar gemaakt:

» *Baijonne, den 7 den Julij.* Te Madrid was den 4den, des morgens, alles rustig. Den 2den had men van het postkantoor geweigerd de oppositie-dagbladen aan te nemen. Den 3. zijn zij opgehouden in het licht te verschijnen.

» De Regent was den 30. Junij te Albacete

» Calatayud, Santona en Salamanca hadden zich voor den opstand verklaard.

» Den 6., des avonds, heeft de zetting van San Sebastian zich in de kazernen voor de beweging verklaard; zij heeft de nationale militie, die de citadel bezet, aangezocht, om zich aan haar aan te sluiten. Men wacht den uitslag af."

— Een blad van Valencia, *el Prosperidad*, spreekt den Regent aldus aan:

» Espartero! Doe afstand van uwe betrekking als Spanjaard, alvorens bloed te doen vloeijen. De moordenaars van Napoleon bieden u gastvrijheid en bescherming aan. Het is de bescherming van de beulen, de zeeroovers, de slavenhandelaars van Europa. Espartero, nog is het tijd, doe afstand! De Koningin heeft te Valencia afstand gedaan, om geen Spaansch bloed te plengen, Maroto verstond zich op het dood, schieten, en den verraderlijken kus van Bergara.

— De Parijssche ministerieele bladen melden, naar telegraphische berigten van Baijonne van den 8 Julij, de nieuwe vorderingen der Spaansche revolutie. Er hebben zich wederom drie steden bij den opstand gevoegd: Salamanca, Santona en Calatayud. Salamanca heeft slechts de beweging bevorderd, welke in diezelfde provincie ontstaan was, door de verklaring der stad Cuidad-Rodrigo. Santona is eene maritieme sterkte op de kust van Cantabria, zij voltrekt den opstand van Oud-Castilia. De beweging van Catalayud is daarom gewigtig, omdat die stad, welke van een fort voorzien is, slechts 15 uren gelegen is van Sarragossa, dat zich nu door de opstandelingen ziet ingesloten.

Nopens de militaire bewegingen verneemt men niets bijzonders.

FRANKRIJK

PARIJS, Donderdag 6 Julij. — Het Hof der Tuilerien schijnt sedert lang twee onderscheidene plannen betreffende den hertog van Aumale te volgen. Een ieder kent de ontwerpen tot een huwelijk van dien prins met de koningin van Spanje, en men schijnt, in weerwil der oppositie van het Londensche kabinet, daarvan nog niet te zijn afgegaan. Intusschen heeft men nog het voornemen niet laten varen om den prins tot onderkoning van Algiers te benoemen, in het geval dat zijne echtverbindtenis met Isabella II niet zoude te verwezenlijken zijn. Maar de huwelijkskwestie zal binnen twee jaren beslist zijn, en als dan zal men weten of het onder-koningschap onzer Noord-Afrikaansche bezittingen aan den hertog d'Aumale, of aan zijnen jongeren broeder, de hertog de Montpensier, zal opgedragen worden.

— De werkzaamheden van de kamer der afgevaardigden zijn ten einde geloopen. Zij heeft de wetten wegens het aanleggen van spoorwegen van Avignon naar Marseille en van Orleans naar Tours aangenomen, en daarna, den 7. Julij, ook de begrooting van inkomsten goedgekeurd.

PARIJS 8 Julij. Men was hier zeer verontrust door hetgene een dagblad van Algiers, op grond van een brief uit Milianah, meldt, namelijk dat de generaal Lamoriciere door Abd-el-Kader krijgsgevangen zou gemaakt zijn. Het is echter gebleken dat dit een dier valsche geruchten is, welke de Arabieren zoo mimschoots verspreiden.

BELGIE

In een Brusselsch dagblad leest men, onder dagteekening van den 9 dezer het volgende:

» Het onweder van gisteren nacht heeft tot een der verwonderlijkste natuurverschijnselen aanleiding gegeven, hetwelk alleen door de theorie der electriciteit schijnt te kunnen verklaard. Bij den bewoner der voorstad Ixelles was eene kagchel in het middenvertrek sedert verscheidene weken met hout en papier gevuld en in deze kamer was hoegenaamd geen licht of vuur, toen, op het oogenblik waarin de donder scheen te zullen losbarsten de kagchel plotseling aan het branden raakte, en in weinige minuten de brandstoffen die zij bevatte verteerde. Niets bijzonders werd op de plaats waar de kagchel stond opgemerkt, en de pijp vertoonde niet het geringste spoor van den doortogt van eenig vreemd ligchaam, noch eenige schijn van verwarming."

NEDERLAND,

EINDHOVEN 11 Julij. Het afsterven van den heer baron van Tuyl van Serooskerken heeft de bewoners van Heeze en Leende, wiens weldoener hij gedurende een vijftigjarig verblijf aldaar geweest is, in diepen rouw gedompeld, en treffend tevens is dit verlies voor de behoeftigen, voor wien hij steeds een Vaderlijke verzorger was.

Ook het naburige Eindhoven treurt bij zijnen dood, alwaar hij om zijn regtschapen en deugdzaam karakter algemeen geëerd en bemind werd.

Vergadering der Provinciale Staten van Noord-Braband, gehouden den 8 Julij 1843.

4. Zitting.

Afwezig de Leden *Martini van Geffen, Verschoor, Jansen* en *de Rooy.*

Lezing der Notulen.

In behandeling worden gebragt de navolgende uitgebragte rapporten:

1°. Over het tarief der veerten enz. hetwelk wordt aangehouden als nog niet vatbaar voor beschikking.

2°. Over de Paardenfokkerij, aangenomen om Z. M. ter goedkeuring te worden voorgedragen.

3°. Omtrent de aangevraagde bijdrage kazerneringskosten der Maréchaussée te 's Bosch; waar in niet kan worden getreden.

4°. Over de verzochte tegemoetkoming in de kosten van drukloon eener beschrijving der overleden, aangehouden tot de algem. vergadering in 1844.

5°. Over het voorstel van de Heer *Martini van Geffen* om schadeloosstelling voor de geïnundeerd geweest zijnde Landerijen verzending aan Gedep. Staten, om zich deswege aan den Koning te vervoegen.

6°. Over het bestraten van den weg van *Oosterhout* naar de *vijf eiken*; renvooij naar Gedep. Staten om te worden onderzocht.

7. Over den weg van *Mill* en *St. Hubert* naar *Grave*, waarin voor provinciale rekening één derde wordt bijgedragen.

8°. Over eene verbeterde communicatie van *Oirschot* naar *Boxtel*; renvooij naar Gedep. Staten tot onderzoek om in de vergadering van 1844 nader te worden behandeld.

Wordt gelezen een adres van het Gemeentebestuur van *Rosmalen* tot verlenging van een gedeelte straatweg; besloten tot verzending aan Gedep. Staten ten fine van onderzoek.

Op voorstel van den Heer Gouverneur wordt aan Gedep. Staten de magtiging verleend, om in bijzondere gevallen *van derde* te kunnen bijdragen, in de kosten tot verbetering van gemeente-wegen, daar waar zulks noodzakelijk wordt bevonden, welke bijdrage eene bepaalde som niet zal kunnen te boven gaan.

Wordt gelezen een adres van den Veearts *Bonmans* om verhoogde gratificatie; renvooij naar Gedep. Staten ter beschikking.

Hierna wordt de vergadering gescheiden tot Maandag den 10 Julij.

5. Zitting.

Present alle de Leden.

De Notulen gelezen zijnde, treedt de Heer *de Jongh*

van Beek en Donk in eene algemeene beschouwing over het uitgebragte rapport tot verbetering der communicatie wegen; ook de Heer *Verschoor* treedt in bijzonderheden over den voorgestelden weg van *Heusden* door het Land van *Altena naar Werkendam*.

Vervolgens wisselen de Heeren *Mutsaers, de Quay, H. Smits, Kuyenburg, de Wijs, Gerlach* en *van Heyst*, nog van gevoelen over de geprojecteerde wegen van *Grave* naar *Maashees* en van *Tilburg* naar *Waalwijk*, waarna op de uitgebragte rapporten het volgende wordt besloten.

1°. Gedeputeerde Staten te magtigen, om, zoodra alle verdere bezwaren zullen zijn opgeruimd, de weg van *Waalwijk* naar *Geertruidenberg* geheel te doen uitvoeren.

2°. Van *Grave* naar *Maashees* aan te houden tot de eerst volgende vergadering, van 8 Augustus vermits daaromtrent eenig bezwaar is ontstaan dat niet voorzien werd.

3. De weg van *Bergen-op-Zoom* naar *Putten* als provinciale weg voorte bereiden en te doen daarstellen.

4°. De weg van *'s Bosch* naar *Rommel*, aan te houden, tot dat het gouvernement hier omtrent mogt besluiten.

5°. De weg van *Tilburg naar Waalwijk*, op de eerst volgende vergadering van den 8 Augustus nader in behandeling te nemen, in het vooruitzigt, dat die van Waalwijk even als alle de andere betrokkene gemeenten naar billijkheid zullen bijdragen en niet langer *ophouden*, de uitvoering van eenen weg, die zoo belangrijk en algemeen gewenscht is en die zoo veele voorname plaatsen met al de oorden van het gewest in dadelijke betrekking zal stellen.

6°. De weg van *Heusden* door het Land van *Altena* naar *Werkendam*, in de vergadering van 8 Augustus nader in overweging te nemen, in de veronderstelling, dat eenige punten van onderzoek der commissie met den Heere Hoofd-Ingenieur van den waterstaat als dan zullen kunnen afgedaan zijn.

Het rapport der commissie over de Begrooting aan de order en de deliberatien geopend zijnde voeren onderscheidene Leden daar over het woord, waarna dezelve met eenige veranderingen wordt gearresteerd en daarna de vergadering geadjourneerd tot op Dingsdag den 8 Augustus aanstaande.

-- De Provinciale Staten van Vriesland hebben de verkiezing van leden der Tweede Kamer uit die provincie, in plaats van de aftredende leden, de heeren Tromp en Brouwer, en van den heer Vegilin van Claerbergen, die zijn ontslag als zoodanig genomen heeft, tegen den 13 Julij aan de orde gesteld.

'S GRAVENHAGE 9 Julij. Bij besluit van den 8 dezer heeft het den Koning behaagd, aan den staatsraad A. F. J. A. graaf van der Duyn van Benthorn en Maasdam, gouverneur der provincie Zuid-Holland, als een blijk van bijzondere tevredenheid over zijne ijverige en getrouwe diensten gedurende ruim vijf en twintig jaren in gezegde betrekking bewezen, te verleenen den rang en titel van Minister van Staat.

Laatstleden Donderdag heeft Z. Exc. de Staatsraad Gouverneur aan de Staten der provincie Zuid-Holland een prachtig diner gegeven in het hotel den *Ouden Doelen* bij den Heer Beyman.

Gisteren is de vergadering der gemelde Staten gescheiden op reces, om waarschijnlijk op den 20 dezer maand hare werkzaamheden te hervatten.

-- ROTTERDAM 10 Julij. Blijkens het aan de leden rondgezonden verslag telt het instituut tot het onderwijs van blinden, Amsterdam, thans ruim 1900 leden. De inkomsten vermeerderen nog dagelijks, hetwelk kort geleden het gevaar was door de erfenis van het achtste deel in de nalatenschap van vrouwe Sara Anna Gerlacius, douairière van den baron G. J. de Bich [illegible], van welke erfstelling reeds ƒ 72,879,07 op rekening is ontvangen. Het instituut verzorgt thans 56 kweekelingen, en heeft een, gelijk de Fransche het heeten, *asyle* of gesticht daargesteld waarin min gegoede, wel onderwezen blinden, bij het verlaten van het instituut, eene toevlugt vinden.

Uittreksel

van het VERSLAG *nopens den staat der Provincie* Noord-Braband *en de Zaken van Algemeen belang, voorgekomen bij den Staatsraad-Gouverneur der* Provincie, *sedert July* 1842 *tot July* 1843.

(Vervolg van ons vorig Nummer.)

Cultuur van woeste Gronden.

De wet van 6 Junij 1840, (*Staatsbl. no.* 17, houdende vrijdom van lasten wegens landverbetering, werkt bij voortduring gunstig op de uitbreiding der ontginning van woeste gronden, benevens de droogmaking en omkading van lage buiten- en binnenlanden in deze provincie, althans het getal aangiften daartoe betrekkelijk is wederom vermeerderd, en beloopt over 1842 een gezamenlijk aantal van 502 stuks, als 405 eerste en 97 tweede aangiften, waarvan de eigendommen gelegen zijn onder 48 gemeenten; en toebehooren aan ruim 400 verschillende eigenaren.

Al deze stukken zijn opvolgelijk door ons behandeld, en in zoo verre afgedaan, dat er nog slechts van de 2de aangiften eenige weinigen achterwege zijn, die, om den juisten inhoud der verbeterde perceelen te kennen, vooraf de noodige plaatselijke opmeting behoeven. Volgens den bijgehoudenen leggert loopt het aantal toegestane vrijdommen van lasten ter zake voornoemd over 243 bunders, verdeeld in de ondergenoemde soorten van eigendommen, als:

21 Bunders, 15 Roeden, 55 Ellen bouwland;
6 » 15 » 40 » weiland;
14 » 02 » 40 » hakhout;
201 » 98 » 20 » dennenbosch, en
0 » 05 » 87 » oppervlakte,

243 bunders, 37 roeden, 42 ellen.

Kerkelijke Zaken.

Tot Aartspriester van *Holland, Zeeland* en *West-Vriesland*, werd benoemd den eerwaarden heer P. A. Kraus, pastoor der roomsch-catholijke Gemeente te *Leiden*. Wordende hiervan gewag gemaakt, om dat de Gemeente *Nieuw-Vosmeer* in deze provincie, kerkelijk onder dat Aartspriesterschap behoort.

Bij koninklijke besluiten van den 10 en 14 Junij dezes jaars, no. 61 en 55, werd toelating verleend tot het inrigten van christelijke afgescheidene Gemeenten te *Giessen* en te *Heusden*, c.a.

De afgescheidene christelijke Gemeente te *Sleeuwijk*, verkreeg magtiging tot den aankoop van een huis en erve, om haren eeredienst daarin uitteoefenen, in plaats van de vroeger daartoe aangewezene gebouwen.

Het Kerkbestuur der Roomsch-Catholijke Gemeente te *Nieuw-Vosmeer*, werd gemagtigd tot het voltooijen op eigene kosten, van den door hetzelve ondernomenen bouw eener nieuwe kerk.

Ook de Roomsch-Catholijke Gemeente van het *Straats-kwartier* te *Loon-op-Zand* verkreeg magtiging tot het bouwen voor eigene rekening eener nieuwe pastorij aldaar.

Een verzoek van het kerkbestuur der Roomsch-Catholijke Gemeente te *Erp*, om eenige wijziging te mogen aanbrengen in het oorspronkelijke plan voor den bouw eener nieuwe kerk met toren aldaar, werd ingewilligd.

Een verzoek van Pastoor en Kerkmeesters der Roomsch Catholijke Gemeente te *Maashees*, tot het bekomen van een rijks subsidie voor den bouw eener nieuwe pastorij aldaar, werd, zoo als het was liggende, afgewezen.

Eene zoodanige beschikking werd mede genomen, op een verzoek van het Kerkbestuur der Roomsch-Catholijke Gemeente te *Borkel* en *Schaft*, hetwelk verlangde te kunnen overgaan tot het bouwen eener kerk en pastorij, ter vervanging van de thans aldaar aanwezige bouwvallige schuurkerk met pastorij.

Het verzoek van Roomsch-Catholijke Ingezetenen van het *Raamsdonksche Veer*, om gemagtigd te worden, tot het voor eigene rekening stichten eener kerk en pastorij voor de aldaar op te rigten Roomsch-Catholijke Gemeente, kan, voor als nog geen punt van overweging uitmaken, om dat de plaats, waarop men wilde bouwen, gelegen is in den verbodenen kring der Vesting *Geertruidenberg*; het werd echter aan hen vrijgelaten, om daarvoor eene meer geschikte plaats aan te wijzen, en zich dan nader te adresseren.

Aan de Roomsch Catholijke Gemeente te *Ginneken* werd een rijks subsidie van ƒ 8,000,00 toegezegd, ter tegemoetkoming in de kosten van den bouw eener nieuwe kerk aldaar.

De hervormde gemeenten te *Sambeek* en te *Vierlingsbeek* verkregen rijks subsidien, de eerstgenoemde ad ƒ 600,00 en de laatstgemelde tot ƒ 3000,00, voor den bouw van nieuwe kerken aldaar.

Ook de hervormde Gemeente te *Breda* mogt eene subsidie erlangen ad ƒ 4000,00, voor de noodzakelijkste herstellingen aan de groote of lieve vrouwe kerk in die stad.

In het verslag des laatst vorigen jaars maakten wij melding, dat het plaatselijk Bestuur van *Nuland* bezwaren had ingebragt, ten aanzien van het sloopen of voor afbraak verkoopen van de oude parochiale Kerk aldaar, waartoe aan de hervormde Gemeente te *Oss* autorisatie was verleend, en dat die bezwaren [illegible] bij het hooger Bestuur [illegible].

Thans kunnen wij [illegible] berigten, dat deze zaak is beschouwd geworden te zijn eene kwestie van *meum et tuum*, en dat het mitsdien, volgens art. 163 der grondwet, uitsluitend aan de regterlijke magt behoort, daarin uitspraak te doen.

In gelijken zin is dezerzijds geantwoord, gevorderen aan Burgemeester en Wethouders van *Breda*, die bedenkingen hadden ingebragt, ten aanzien van den verkoop voor afbraak van de kerk en den toren, genaamd *het Markendaal* aldaar.

Mengelwerk.

KAREL DE DRAAIJER.

(Vervolg en slot.)

Het was 6 ure des avonds; Sophie en Adriaan zaten naast elkander op een klein bankje, en baden te zamen, hopende op de toekomst. Een onverwacht geluid treft hunne ooren; men draait met een sleutel de deur der eerste Kamer open, die tot werkplaats diende, en waar de gedenkteekenen van den te Austerlitz gesneuvelde zijn opgehangen. Sophia en haar zoon zien elkander aan: wie is het? hervat Adriaan, en op dit uur: wat zou hij komen doen? -- Ik weet het niet.

Een ligt geruisch, gelijk aan dat, hetwelk eene hand te midden van verdroogde bladeren kan veroorzaken, doet zich hooren. Heeft Adriaan dit naauwelijks merkbaar geruisch vernomen? Hij durft zijne moeder niet aanzien. Deze is bleek en stil.

De deur der eerste kamer wordt weder met kracht gesloten.

Adriaan en Sophia wilden het gesprek, dat door dit onverklaarbaar voorval afgebroken was, hervatten, maar zij schenen geene woorden te kunnen vinden om hunne gedachten uit te drukken. Een somber voorgevoel maakte zich van hen meester. Zij zwegen. Zij vermoedden dat Karel, dezen nacht nog dieper en dieper viel; maar hoe smartelijk hen dat voorgevoel trof; hadden zij evenwel niet hunne hoop in God gesteld? En is God niet de almagtige, welke uit de diepte des onheils redding kan doen geboren worden? O zij be-

trouwden ondanks de heete tranen, die eene koude hand uit de oogen wischte, want zij baden vurig in stilte, dat God een einde aan hun verdriet, dat is, aan het verderf van Karel zoude stellen. De nacht begon te naderen, zij omhelsden elkander, elkander eenen gerusten nacht toewenschende, hoewel geen van beide zulks verwachtte.

Het is middernacht. Karel verlaat het Paleis Royal. Zijn gelaat is zaamgetrokken, zijne kleederen zijn gehavend. Zijn loop is overhaast; hij schijnt de levendigste woeling van prood. Afgebroken uitroepingen ontlappen zijne borst: «O! Verloren en niets, niets meer dat mij hoop geeft, om mijne kans te herwinnen. Verloren! Zij was er zoo aan gehecht! Ach wat ben ik een ellendige! .... het was voor hen eene heilige zaak! .... Ach eerder zou ik duizendmaal hebben moeten sterven, dan het hun ontstelen. .... Ja, sterven! ... Ik moet sterven; ik moet sterven! .... De degen, dien ik heb laten hangen, omdat de-zelve niet vast gord was, de degen van den lappere, zal mij deze laatste dienst bewijzen. Wanneer ik niet meer zijn zal, zullen zij begrijpen, dat ik mij geschaamd heb, en zij zullen mij niet verachten, zij zullen mij beweenen!" — Zoo sprak Karel, dien wanhoop bij gebrek aan godsdienst vervoert. Uitzinnige, die troost zoekt in een ijdel gevoel van meewarigheid, dat aan deze zijde van het graf zoo vruchteloos is, als het aan gene zijde rampzalig wezen zal. Maar eene Voorzienigheid waakte over hem: hij was de vrucht van Sophia's en Adriaan's gebed.

Hij liep met spoed den trap op, die naar zijne woning geleidde. Deze keer nolde de deur zachtjes over de gehengen, want hij vreesde gehoord te zullen worden, en hij was op zijne hoede. Reeds vatte hij den degen, toen een licht schitterde. Adriaan verscheen. Karel had naauwelijks den tijd zich achter eene breede groene gordijn [illegible] in een hoek der kamer ring, te verbergen.

Adriaan begaf zich naar de werkbank; hij nam een bijtel. Op dit oogenblik komt een derde persoon de werkplaats binnen. Het was Sophia. Toen zij Adriaan benaderde, gaf zij een kreet van verwondering. Adriaan keerde zijn hoofd om, en eene hoog roode kleur bedekte zijn aangezigt. — Hoe, Adriaan, zijt gij het? wat doet gij daar?.... — Ik? niets, ik vermaak mij. Ik beproef te werken even als vader. Ik kon niet slapen, en daarom ben ik opgestaan. — Ach! en gisteren, en eergisteren, en al die vorige dagen? konden gij toen ook niet slapen? Vermaaktet gij u toen ook? Gedurende al die nachten heb ik toch het wiel hooren draaijen. — Gisteren? en eergisteren? dit is ongetwijfeld vader geweest. Gij weet wel, dat hij sedert eenigen tijd altijd des nachts werkt. Het schijnt dat hij zulks gemakkelijker vindt. Nu, hij is vrij hierin. En als toch het werk gedaan wordt, komt het er niet op aan wanneer.... Sophia hoorde niet meer. Zij was niet gekomen om Adriaan te verrassen. Zij had aan iets getwijfeld, en deze twijfel was het, dien zij wilde onderzoeken; helaas, een blik, op den vergulden nagel geworpen, had dezelven reeds in eene treurige zekerheid veranderd: het kruisbeeld vond zij niet. Sophia onderdrukte haar snikken, zij wilde niet, dat hare droefheid den vader beschuldigde in tegenwoordigheid van den zoon. Adriaan had zoowel als zijne moeder het kruisbeeld gemist. Hij naderde haar, en zeide met eene zachte stem: — Zij zocht misschien naar het kruisbeeld. — Ik? Ach God, neen; ik wist zeer wel, dat uw vader hetzelve had medegenomen. Ik had hem zulks gezocht. — Ach, hebt gij zulks gedaan, dit is zeer wel. Het was ook te kostbaar voor onze armoede. — Dit is waar. Ik had zulks reeds lang bemerkt. Ik begeerde dan aan, als aan de eenige en laatste gedachtenis van mijne moeder. Voor dat afbeeldsel van onzen gelaatenen verlosser, had mijne moeder geleden; mijdacht, dat zij voor hetzelve nauwgezet God sprak. Wij zijn evenwel te arm, en het te

behoeden, wij zullen een ander koopen. — Ja, ja, herman Adriaan, terwijl hij een traan afwischte, die langs zijne wangen biggelde; ach ja! een ander dat minder kostbaar en even fraai zal zijn.

Terwijl hij deze woorden sprak haastte hij uit in [illegible], de tranen sprongen haar uit de oogen, en zonder een woord meer te spreken, knielden zij beiden neder en begonnen te bidden.

Toen hoorden zij echter hen weenen en zuchten. Hun hart beefde. En zich omkeerende zagen zij Karel, die hun met gevouwen handen vergiffenis scheen te vragen. Zij stonden op, liepen naar hem toe, en hunne omhelzingen en tranen inademeltende, dankten zij God.

Karel had opgehouden een speler te zijn.

(Paul Lesvignes.)

(Kerchristelijk.)

Advertentien.

† † † † Heden overleed ons Dochtertje ELISABETH CORNELIA MARIA MATHILDA, in den ouderdom van ruim acht maanden.

's Hertogenbosch, 10 Julij 1843.

F. J. M. RITS.
R. M. P. RITS
geb. van der VOORT.

*** On demande au plutôt possible dans un Pensionnat un SECONDANT d'un âge mûr, de bonnes mœurs et de la religion Catholique. Les appointements seront analogues aux capacités. S'adresser par lettres *affranchies*, sous l'initiale H, à MM. D. A. A. DE ROOY, Libraire à Bois-le-Duc.

MODES
en
MANUFACTUREN.

STAELENBERG LEMMENS, heeft de eer zijne Vrienden en Begunstigers te Berigten, dat niettegenstaande, hoofdzakelijk de ZOMER-GOEDEREN reeds eene merkelijke vermindering ondergaan hebben, *van heden, tot en met den 15 dezer*, eene korting van 10g per Kontante Betaling zal verleenen.

Hij heeft ook weder ontvangen een nieuw Assortiment Zijden ECHARPES, GLACES-, CASTORES-, en FILD'ECOSS-HANDSCHOENEN, BRETELS, OMBREDS, MARQUISES, enz. enz.

's Hertogenbosch den 10 Julij 1843.

*** Op Woensdag den 19 Julij 1843, des namiddags om twee ure, zal er door den Vendumeester JOHANNES DE BRUYN, ten zijnen Vendehuize in de St. Joristraat alhier, worden verkocht een 5 à 6 jarig Bruin RUINPAARD, een Fakele CHAISE op Riemen, een KARRETJE op de As, CHAISTUIGEN, een nieuw Engelsch RIJZADEL met HOOFDSTEL, en hetgeen zoo verder zal worden aangeboden.

De Goederen zullen daags der Verkooping, des voormiddags van 10 tot 12 uren, voor een ieder te zien zijn.

*** De Notaris *A. BOSSERS* te *Loon-op-Zand*, zal voor zijne Principalen, onder *Capelle op den Zande*, op Maandag den 17 Julij 1843 en den volgenden dag, beginnende des morgens om 9 uren, in het Openbaar *en tijd* Verkoopen:

Eenen gebeelen ROEDEL, drie MELKKOEIEN, en een PAARD, BOUWMANS en STAL GEREEDSCHAPPEN, ELLE GOEDEREN in soorten, WINKEL GEREEDSCHAPPEN, liggende EIKEN en andere BOOMEN, HAKTESPARREN, eenig IJZERWERK, 80,000 OUDE STEENEN, 2000 Blauwe [illegible], Roode PLAVUIZEN, verschillende te [illegible] staande VRUCHTEN, gene aanzienlijke hoeveelheid bereid ZOOL- en OVER-LEDER, Zwart en Gekleurd LEDER, Java ZOOLLEDER, drie HUIDEN Oost-Indische RUDDES, benevens eene partij SCHAPEN- en GEITEN-VELLEN.

Nieuwe Jaarmarkten
in het Dorp
Maasbommel.

Burgemeester en Assessoren der Gemeente *Appeltern*, Provincie *Gelderland*, brengen hiermede ter kennisse van Kooplieden of Handelaarsende Personen in Paarden, Hoornvee, Varkens, Manufacturen, Lakens, Linnen, Galanterien enz. en verdere particuliere belanghebbenden, dat bij Dispositie van Zijne Excellentie den Heere Minister van Binnenlandsche Zaken, dd. 15 Mei ll., N°. 202, 1°. Afd., aan het Bestuur van voorschr. Gemeente magtiging is verleend, om in het Dorp *Maasbommel*, met inbegrip van de aldaar van ouds bestaande en altoos druk bezochte geweest zijnde PAARDENMARKT, voortaan vier JAARMARKTEN te doen houden, niet alleen voor den Handel in Paarden, maar voornamelijk ook voor Rundvee, Varkens, Lakens, Linnen, alsmede Landproducten en wat dies meer zij, en welke JAARMARKTEN zijn bepaald en zullen gehouden worden als volgt:

1°. Op den Tweeden Dingsdag in April,

2°. Op den Derden Woensdag in Julij; zijnde deze als PAARDENMARKT, van ouds steeds in de Almanakken bekend,

3°. Op den Eersten Dingsdag in October, en

4°. Op den Eersten Dingsdag na den Eersten November, zullende de bezoekers van voorschr. MARKTEN, gedurende een Jaar en dus tot die in April 1844, voor het eerst te houdene, ingeschreven, vrij zijn van Plaatsgeld, voor hun Vee, Kramen of Stallen.

Appeltern, 6 Julij 1843.

Burgemeester en Assessoren voorn.,
R. VAN HASSELT, Vt.

*** Men vraagt voor een Burgermeisje, van de R. C. Godsdienst, eene beschaafde opvoeding genoten hebbende, en bekend met hetgene, wat tot het beheer eener huishouding behoort, eenige betrekking, welke haar bezigheid en huiselijk verkeer verschaft; liefst *Gelderland* of *Noord-Braband*. Op salaris zal minder dan op eene fatsoenlijke behandeling gelet worden.

Adres met franco brieven, onder lett. A. aan den Boekhandelaar C. POTHAST te *Nijmegen*.

Graanmarkt
VAN 'S HERTOGENBOSCH,
van Donderdag, Vrijdag en Zaturdag,
den 6, 7 en 8 Julij 1843.

Rogge was matig aangeroerd en tegen eenen minderen prijs van 00 centen per mud tamelijk goed afgegaan, Boekweit en Haver aan vorige prijs zeer gezocht; noteren de navolgende prijzen per Nederlandsch mud:

ROGGE	1e kwaliteit	f 8,00 a f 8,25.	
»	2e »	– 7,60 a 7,90.	
BOEKWEIT	1e	– 6,90 a 7,15.	
»	2e	– 6,60 a 6,80.	
HAVER	1e	– 3,10 a 3,30.	
»	2e	– 2,80 a 3,00.	

Zijnde de middelprijs van de rogge, waarna de setting van het brood op Donderdag den 6 Julij, is geschied, 2,96.

De 3 Nederlandsche ponden Roggebrood 33 Cents.

Het pond Boter 0,50 a 0,60.

EINDHOVEN den 11 Julij 1843.

De Prijzen der Granen zijn heden alhier gewoest:

Rogge	0,28
Boekweit	0,20
Haver	0,16
Het Rodg pond Boter	0,60
Roggebrood	0,60

BEURS VAN AMSTERDAM.

Heden Maandag 10 Julij 41 lies.

[illegible]

DE BOOIJ, [illegible]